

İlişkide yetkinlik ölçeği: kapsamlı versiyonunun Türkçe formunun geçerliği ve güvenilirliği

Relationship power inventory: validation and reliability of the Turkish version of the comprehensive version

Halil EKŞİ¹²⁶, Büşra YILMAZ¹²⁷, Tuğba TÜRK¹²⁸,

Özet

Bu çalışmanın amacı, çiftlerin ayrı olarak ilişkilerindeki güç düzeylerini ölçmeyi amaçlayan İlişkide Yetkinlik Ölçeği: Kapsamlı Versiyonu'nu Türkçeye uyarlamak ve ölçeğin güvenilirliğini ve geçerliğini incelemektir. Ölçeğin orijinal formu oluşturulurken romantik ilişkilerdeki en önemli karar verme alanları belirlenerek ilişki gücünü değerlendiren maddeler belirlenmiştir. Uyarlama aşamasında çalışma grubu 270 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların 171'i kadın, 98'i erkektir. Çalışmaya katılanlardan 1 kişi ise cinsiyet belirtmemiştir. Yaş ortalamaları 32,24 olan katılımcıların yaşları 18 ile 61 arasında değişmektedir. Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Verilerin analizleri için SPSS programı kullanılmıştır. Ölçeğin orijinal formunda dört boyutlu olan modelin uyumunu belirlemek amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda hesaplanan uyum indeksi değerleri kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur. (Srmr=.06, Rmse=.08, Cmin/df=2.91, Gfi=.87, Ifi=.90, Cfi=.90). Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayıları .58 ile .91 arasında değişmektedir. Ölçeğin toplam puanının iç tutarlılık katsayısı .71 olarak hesaplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, İlişkide Yetkinlik Ölçeği: Kapsamlı Versiyonu'nun Türkçe formunun çiftlerin ilişkideki yetkinlik düzeylerini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ve Türkiye'de yürütülecek bilimsel araştırmalarda kullanılabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: İlişki, Yetkinlik, Geçerlik, Güvenirlik

1. GİRİŞ

Her ne kadar ilişkilerde yetkinliğin ilişkilerde etkili bir dinamik olduğu kabul edilse de yetkinliğin kurulması ve sürdürülmesinin altında yatan süreçlere çok az odaklanılmıştır (Farrell ve ark., 2015). Yakın ilişkilerde güç ilişki doyumu üzerinde son derece etkili bir kavram olarak öne çıkmaktadır (Howard, Blumstein ve Schwartz, 1986). Güç; herhangi bir yabancı, sıradan bir tanıdık, bir iş ortağı, bir arkadaş veya bir sevgili rolünde olan bireyin, hayatında olduğu diğer birey üzerindeki potansiyel veya olası etkisidir (Simpson, Farrell, Oriña ve Rothman, 2015) Cromwell ve Olson (1975; Akt. Rogers, Bidwell ve Wilson, 2005) ilişkilerdeki gücün üç temel unsuru olduğunu söylemektedir. Bunlar; kişinin ilişkiye getirdiği kaynakların oluşturduğu güç temeli; ilişkideki kontrolü ele geçirmek için kullanılan taktikleri içeren süreç ve kararı kimin aldığı gösteren çıktılar yani görünür, somut yapılar şeklindedir. Hatta bu güç olumsuz şekilde

¹²⁶ Marmara Üniversitesi, İstanbul; halileksi@marmara.edu.tr

¹²⁷ Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul; hbusravilmaz@gmail.com

¹²⁸ Trakya Üniversitesi, Edirne; tugbaturkk@hotmail.com,

de kullanılabilmekte böylece şiddet, cinsel riskler, anksiyete, depresyon vb. sonuçlar ortaya çıkabilmektedir (Halstead, De Santis ve Williams, 2016).

Güç, zaman içinde ya da bir ilişkide tüm karar alanlarında zorunlu değildir. Örneğin, geleneksel bir evlilikte, koca mali karar verme konusunda daha fazla güce sahip olabilir, ancak ev sahibi ve çocuk yetiştirme kararları üzerinde daha fazla kontrol sahibi olabilir. Ayrıca gücü süreç gücü ve sonuç gücü şeklinde ayırmak mümkün görünmektedir. Süreç gücünde karar verme ile ilgili seçenekler ve fikirler ortaya koyma şeklindeyken; sonuç gücünde ise son kararlar üzerindeki çiftlerin kontrolüdür (Farrell, Simpson ve Rothman, 2015).

Bu çalışmanın amacı, çiftlerin ayrı olarak ilişkilerindeki güç düzeylerini ölçmeyi amaçlayan İlişkide Yetkinlik Ölçeği: Kapsamlı Versiyonu'nu Türkçeye uyarlamak ve ölçeğin güvenilirliğini ve geçerliğini incelemektir.

2.YÖNTEM

İlişkide Yetkinlik Ölçeği Kapsamlı Versiyonu'nu Türkçeye uyarlamak amacıyla, öncelikle ölçeği geliştirenlerden Allison Farrell ile elektronik posta ile iletişime geçilerek, ölçeğin uyarlanabilmesi için gereken izinler alınmıştır. Ölçek, dördü psikoloji alanından biri alan dışından olmak üzere İngilizce bilgisi yeterli beş kişi tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Sonrasında araştırmacılar bir araya gelerek beş çeviri içerisinde en uygun olanları seçerek ölçeğin Türkçe formu oluşturulmuştur. Araştırmacılar tarafından belirlenmiş olan Türkçe formu İngiliz dili ve edebiyatı alanından, diğerlerinden bağımsız bir uzman tarafından Türkçe ölçek tekrar İngilizce çevirisi yapılarak orijinal formuyla karşılaştırılmıştır. Geri çeviri işleminden sonra ölçek bir Türkolog'a verilerek ölçeğin Türkçe formu üzerinde inceleme yapması istenmiştir. Anlam ve dilbilgisi açısından son düzenlemeler yapılarak ölçeğin Türkçe formu elde edilmiştir.

Çalışma Grubu: Uyarlama aşamasında çalışma grubu 270 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların 171'i kadın, 98'i erkektir. Çalışmaya katılanlardan 1 kişi ise cinsiyet belirtmemiştir. Yaş ortalamaları 32,24 olan katılımcıların yaşları 18 ile 61 arasında değişmektedir. Katılımcıların 128'i evli, 142'si ise sevgili/nişanlıdır. Katılımcıların öğrenim düzeyleri ise, 1'i ilkokul mezunu, 54'ü lise mezunu, 37'si önlisans mezunu, 157'si lisans mezunu ve 18'i lisansüstü mezunundan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan 3 kişi ise öğrenim durumunu belirtmemiştir.

2.1. Veri Toplama Araçları

İlişkide yetkinlik ölçeği- kapsamlı versiyonu: Farrell ve arkadaşları (2015) tarafından geliştirilen ölçek iki formdan oluşmaktadır. Ölçeğin kapsamlı versiyonunda 20 madde bulunmaktadır. Ölçek

4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekteki maddeler 1 (hiçbir zaman) ile 7 (her zaman) arasında 7'li likert derecelendirmeye göre puanlanmaktadır. Ölçekte 10 adet ters madde bulunmaktadır.

Veri Analizi: Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bunun için AMOS kullanılmıştır. Ölçeğin güvenirliğini test etmek için iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Verilerin analizleri için SPSS programı kullanılmıştır.

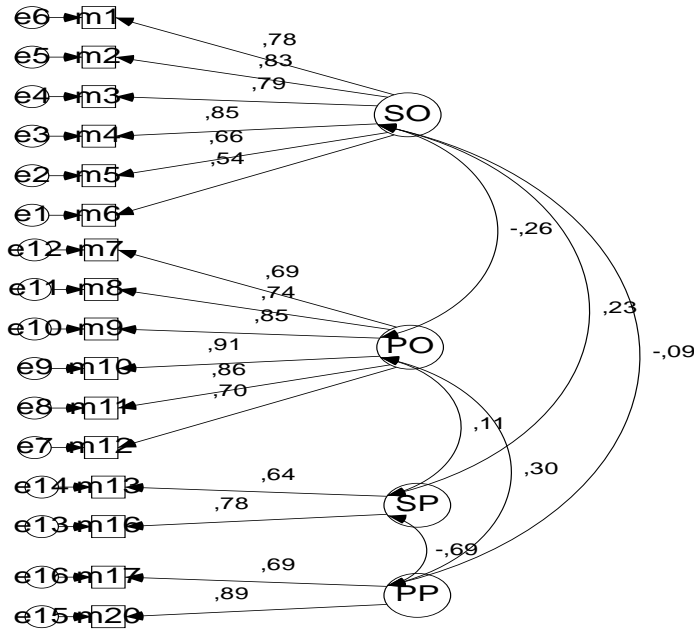
3.BULGULAR

Verilerin faktör analizine uygunluğunun test edilebilmesi için küresellik testi olarak geçen KMO ve Bartlett analizi yapılmıştır. Ölçeğin KMO Değeri, .81 olarak bulunmuştur. Ölçeğin toplamına dair açıklanan varyans %69.73'tir. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayıları .58 ile .91 arasında değişmektedir. Ölçeğin toplam puanının iç tutarlılık katsayısı .71 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 1. Ölçeğin Alt Boyutlarına Ait İç Tutarlılık Katsayıları

Değerler	$\alpha_{n(270)}$
Kendine Dair Çıktı	.87
Partnere Dair Çıktı	.91
Kendine Dair Süreç	.58
Partnere Dair Süreç	.66

Ölçeğin orijinal formunda dört boyutlu olan modelin uyumunu belirlemek amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda hesaplanan uyum indeksi değerleri kabul edilebilir düzeyde bulunamamıştır (Srmr=.10, Rmse=.10, Cmin/df=3.71, Gfi=.80, Ifi =.80, Cfi=.78) ayrıca bazı maddelerin ters yüklendiği görülmüştür. Ters yüklenen maddeler çıkarılarak tekrar doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu maddeler «İlişkimizde karar alırken tartışmayı yapılandırmaya ve yönetmeye eğilimliyimdir», «İlişkimizde karar alırken partnerimden daha fazla seçenek koyma eğilimindeyimdir» «İlişkimizde karar alırken tartışmayı yapılandırmaya ve yönetmeye partnerim eğilimlidir», «İlişkimizde karar alırken partnerim benden daha fazla seçenek koyma eğilimindedir» şeklindedir. Ölçeğin uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir hale geldiği görülmüştür. Srmr=.06, Rmse=.08, Cmin/df=2.91, Gfi=.87, Ifi =.90 ve Cfi=.90 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizine ilişkin path diyagramı Şekil 1'de gösterilmiştir:

Şekil 1. İlişkide Yetkinlik Ölçeği'ne Ait Path Diyagramı

5. TARTIŞMA VE SONUÇ:

Araştırmanın sonuçlarına göre, İlişkide Yetkinlik Ölçeği: Kapsamlı Versiyonu'nun Türkçe formunun çiftlerin ilişkideki yetkinlik düzeylerini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ve Türkiye'de yürütülecek bilimsel araştırmalarda kullanılabileceği söylenebilir. Ölçekte orijinalinden farklı olarak karar alırken seçenek ortaya koyma ve tartışmayıönlendirmenin her iki partner tarafından da yapılmasıyla ilgili maddelerin çıkarılması uygun görülmüştür. Bu durumun kişilerin normalde de karar alırken seçenek üretememeleri ve tartışmaları bir amaç için yapmamalarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Öte yandan güç dinamikleri neredeyse tüm yakın ilişkileri karakterize etmektedir (Dunbar, 2004). Daha yüksek bir güce sahip olan kişiler, daha düşük memnuniyet ve bağlılık bildirmektedirler (Lenon, Stewart ve Ledermann). Bu nedenlerle ilişkideki gücün araştırılmasında kullanılmak üzere bir aracın varlığının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

6. KAYNAKÇA

- Dunbar, N. E. (2004). Dyadic power theory: Constructing a communication-based theory of relational power. *Journal of Family Communication*, 4, 235-248
- Farrell, A. K., Simpson, J. A., & Rothman, A. J. (2015). The relationship power inventory: development and validation. *Personal Relationships*, 22(3), 387-413.
- Halstead, V., De Santis, J., & Williams, J. (2016). Relationship power in the context of heterosexual intimate relationships. *Advances in Nursing Science*, 39(2), E31-E43. doi:10.1097/ans.000000000000113
- Lennon, C. A., Stewart, A. L., & Ledermann, T. (2013). The role of power in intimate relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 30(1), 95-114.

- Rogers, W.S., Bidwell, J., & Wilson, L. (2005). Perception of and satisfaction with relationship power, sex, and attachment styles: A couples level analysis. *Journal of Family Violence*, 20(4), 241-251.doi: 10.1007/s10896-005-5988-8.
- Simpson, J. A., Farrell, A. K., Oriña, M. M., & Rothman, A. J. (2015). Power and social influence in relationships. In Mikulincer, M., Shaver, P. R., Simpson, J. A. & Dovidio, J. F. (Eds.), *APA handbook of personality and social psychology* (3rd ed, pp. 393-420). Washington, DC, US: American Psychological Association.